

Sygn. akt VIII Ca 126/14

POSTANOWIENIE

Dnia 30 kwietnia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Toruniu VIII Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Rafał Krawczyk (spr.)
Sędziowie:	SSO Jadwiga Siedlaczek SSO Małgorzata Kończal
Protokolant:	sekr. sądowy Natalia Wilk

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 16 kwietnia 2014 r.

sprawy z wniosku *E. W.*

z udziałem *T. W.*

o podział majątku wspólnego

na skutek apelacji obu stron

od postanowienia Sądu Rejonowego w Toruniu

z dnia 13 listopada 2013 r.

sygn. akt XI Ns 841/10

p o s t a n a w i a :

- 1. odrzucić apelację uczestnika T. W. w zakresie dotyczącym ustalenia nierównych udziałów w nieruchomości;***
- 2. oddalić apelację uczestnika T. W. w pozostałej części;***
- 3. oddalić apelację wnioskodawczyni E. W.;***
- 4. ustalić, że uczestnicy ponoszą koszty związane ze swym udziałem w postępowaniu odwoławczym;***
- 5. przyznać ze Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Toruniu na rzecz adwokat E. S. kwotę 3600 zł (trzy tysiące sześćset złotych) plus 23 % VAT tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu wnioskodawczyni w instancji odwoławczej.***

Sygn. akt VIII Ca 126/14

UZASADNIENIE

W. E. W. wniosła o podział majątku wspólnego jej i jej

byłego męża T. W..

Postanowieniem z dnia 13 listopada 2013 r. Sąd Rejonowy w Toruniu:

I. dokonał podziału majątku wspólnego E. W. i T. W. do którego wchodzi wyłącznie a) prawo własności nieruchomości zabudowanej budynkiem mieszkalnym i garażem, położonej w T. przy ul. (...), oznaczonej numerem geodezyjnym działki (...), dla której Sąd Rejonowy w Toruniu prowadzi księgę wieczystą Kw (...) o wartości 403.000 zł, b) prawo użytkowania działki ogrodniczej położonej w T. przy ul. (...), oznaczonej numerem 35, o powierzchni 370 m² w POD (...) o wartości 1.600 zł, c) V. (...) o numerze rejestracyjnym (...), rok produkcji 1995 o wartości 4.000 zł, d) J. (...) o numerze rejestracyjnym (...), rok produkcji 1981 o wartości 1.500 zł, e) J. (...) o numerze rejestracyjnym (...), rok produkcji 1982 z naczepą (...) o numerze rejestracyjnym (...), rok produkcji 1990 o łącznej wartości 3.500 zł poprzez przyznanie na wyłączną własność uczestnika składników majątku wspólnego opisanych w punkcie I lit. a, c, d, e, o łącznej wartości 412.000 zł, a na wyłączną własność wnioskodawczynie składnika majątku wspólnego opisanego w punkcie I lit. b, z obowiązkiem spłaty przez uczestnika na rzecz wnioskodawczynie tytułem wyrównania udziałów w majątku wspólnym kwoty 205.200 zł w terminie 1 roku od daty uprawomocnienia się postanowienia, z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności,

II. umorzył postępowanie w przedmiocie podziału ruchomości stanowiących wyposażenie mieszkania,

III. oddalił w pozostałej części wniosek uczestnika o rozliczenie nakładów poczynionych z jego majątku osobistego po dacie 30 marca 2010 r. w zakresie utrzymania nieruchomości opisanej w punkcie I lit.a,

IV. oddalił wniosek wnioskodawczym o rozliczenie potencjalnych pożytków uzyskiwanych przez uczestnika z wynajmu nieruchomości opisanej w punkcie I lit.a,

V. przyznał na rzecz biegłego sądowego J. J. tytułem wynagrodzenia za opinię z lipca 2013 roku kwotę 167,18 zł

VI. nakazał pobrać od T. W. na rzecz Skarbu Państwa kwotę 3.986,99 zł tytułem nieuiszczonych zaliczek na wynagrodzenia biegłych sądowych,

VII. przyznał na rzecz Kancelarii Adwokackiej adwokat E. S. ze Skarbu Państwa wynagrodzenie w kwocie 7.200 zł powiększonej o podatek VAT tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu wnioskodawczynie,

VIII. kosztami postępowania od ponoszenia których zwolniona była wnioskodawczynie obciążył Skarb Państwa, a w pozostałym zakresie uznać, że każda ze stron ponosi koszty we własnym zakresie.

Istotne dla sprawy ustalenia Sądu Rejonowego były następujące: wnioskodawczynie i uczestnik byli małżeństwem od 1980 r., ich stosunki majątkowe podlegały ustrojowi wspólności ustawowej małżeńskiej. Małżeństwo zostało rozwiązane przez rozwód wyrokiem z dnia 25 listopada 2009r. Uczestnicy mają 4 obecnie pełnoletnich dzieci. Są właścicielami nieruchomości zabudowanej domem mieszkalnym przy ul. (...) w T., KW (...) o wartości 403.000 zł. Nieruchomość znajduje się w posiadaniu uczestnika, który zamieszkuje ją wraz ze wspólnym synem a nadto wykorzystuje w związku z działalnością gospodarczą. W trakcie małżeństwa małżonkowie nabyli prawo użytkowania działki rekreacyjnej o wartości 1.600 zł, którą obecnie nie zajmuje się żadne z nich. Nadto nabyli szereg szczegółowo opisanych pojazdów, z których te opisane w sentencji nadal należą do majątku wspólnego.

Wnioskodawczynie wyprowadziła się z domu przy ul. (...) w 2008 r. Po wyprowadzce żony i po rozwodzie uczestnik przeprowadził w domu prace remontowe

Wnioskodawczyni ma wykształcenie podstawowe, w trakcie trwania małżeństwa nie pracowała zawodowo, zajmowała się prowadzeniem domu i wychowaniem dzieci. Obecnie jest osobą bezrobotną bez prawa do zasiłku. Utrzymuje się z alimentów w wysokości 600 zł od byłego męża. Wykonuje prace dorywcze, wspomagają ją finansowo córki. Jest schorowana, wydaje miesięcznie wydaje około 400 zł na lekarstwa. Z kolei uczestnik w trakcie trwania małżeństwa pracował zawodowo. Obecnie zamieszkuje w domu przy ul. (...) w T. wraz z synem. Koszty utrzymania domu wynoszą około 1.000 zł, ponadto płaci alimenty na rzecz byłej żony. Prowadzi własną działalność gospodarczą ze średnim miesięcznym wynagrodzeniem 1700 zł. Między uczestnikami istnieje wieloletni konflikt na tle rodzinnym.

Oceniając powyższe Sąd Rejonowy w pierwszej kolejności zaznaczył, że nie uwzględnił wniosku uczestnika o ustalenie nierównych udziałów małżonków w majątku wspólnym, uznając, że nie zostały wykazane przesłanki z art. 43 § 2 k.r.o. Odnośnie do sposobu podziału nieruchomości Sąd uznał za celowe przyznanie jej w całości uczestnikowi, mając na uwadze, że zamieszkuje na niej wraz z synem, wykorzystuje ją w działalności gospodarczej, zainwestował w nią duże środki i własną pracę, a nadto to on, a nie wnioskodawczyni, ma możliwość spłaty drugiego z małżonków. Z kolei podział fizyczny byłby nieopłacalny ekonomicznie i stanowił źródło konfliktów. Prawo użytkowania działki ogrodniczej Sąd przyznał natomiast wnioskodawczyni, dążąc w ten sposób do częściowego zrównoważenia przyznania pozostałych składników majątku uczestnikowi.

Co do wniosku uczestnika o rozliczenie nakładów na nieruchomość poczynionych po ustaniu wspólności, Sąd wskazał, że ich wartość odliczono od wartości nieruchomości już w operacie szacunkowym, ponadto w wyniku rozstrzygnięcia dom przypada na wyłączną własność uczestnika, zatem należy uznać, że poczynił nakłady na własną rzecz.

Sąd oddalił wniosek wnioskodawczyni o rozliczenie potencjalnych pożytków, które uczestnik mógł uzyskać z wynajmu części domu mieszkalnego, albowiem nie zostało udowodnione, aby faktycznie takie korzyści osiągał.

Częściowe umorzenie postępowania było wynikiem zgody uczestników na wyłączenie określonych nieruchomości spod podziału sądowego.

Mając na uwadze, że uczestnik winien spłacić wnioskodawczynię kwotą 206.800 zł Sąd ustalił termin spłaty na rok od daty uprawomocnienia się postanowienia, wskazując, że jest to czas wystarczający na uzyskanie kredytu.

Apelacje od powyższego postanowienia złożyli zarówno wnioskodawczyni jak i uczestnik.

Wnioskodawczyni zaskarżyła je w części ustalającej obowiązek spłaty przez uczestnika w terminie 9 miesięcy (na rozprawie apelacyjnej sprostowała, że chodzi o 1 rok) od uprawomocnienia się postanowienia, w sytuacji kiedy sprawa toczyła się 3 lata i uczestnik miał czas, aby zgromadzić pieniądze na spłatę, która powinna nastąpić w terminie uprawomocnienia się postanowienia. Zaznaczyła, że uczestnik może zbyć nieruchomość i jej nie spłacić. Wniosła o zmianę postanowienia poprzez zasądzenie należnej jej spłaty z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia.

Uczestnik zaskarżył postanowienie w pkt. Ia i e, III, VI i VIII, zarzucając naruszenie:

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez niewłaściwą, nielogiczną i dowolną ocenę dowodów, szczególności
 - a) niezasadne przyjęcie, że brak podstaw do uwzględnienia nakładów poniesionych przez uczestnika na nieruchomość w kwocie 8040,83 zł
 - b) niezasadne przyjęcie, że sytuacja majątkowa uczestnika jest stabilna, pozwalająca na zawarcie umowy kredytowej z bankiem, podczas gdy w rzeczywistości uczestnik takich możliwości nie ma
- naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. i art. 308 k.p.c. poprzez uznanie, że załączone przez wnioskodawczynię nagrania prywatnych rozmów stron dotyczących ich wzajemnych relacji mogą stawić dowód w sprawie, podczas gdy nagranie to zostało utrwalone bez wiedzy i zgody uczestnika i było bezprawne

- art. 156 § 3 ustawy o gospodarce nieruchomościami w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. przez wykorzystanie operatu szacunkowego po upływie 12 miesięcy od daty jego sporządzenia
- art. 567 § 1 k.p.c. przez jego niezastosowanie i nieorzeczenie co do istoty sprawy w zakresie dotyczącym ustalenia nierównych udziałów
- art. 520 §1 k.p.c. przez niezasadne obciążenie go kosztami postępowania oraz niezasadne zwolnienie wnioskodawczyni z kosztów postępowania.

Nadto zarzucił naruszenie art. 212 § 3 k.p.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie i nierozłożenie mu zasądzonej spłaty na 10 lat. Wniósł o zmianę postanowienia i przekazanie sprawy co ponownego rozpoznania, w szczególności wobec nieorzeczenia przez sąd I instancji co do istoty sprawy tj. o żądaniu ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym, ewentualnie o jego zmianę przez ustalenie, że wartość nieruchomości wynosi 330.000 zł, wartość całego majątku 340.600 zł oraz zasądzenie na rzecz wnioskodawczyni spłaty w kwocie 170.300 zł i rozłożenie jej na 10 równych rocznych rat od 1 stycznia 2015 r. a nadto przez przyznanie mu prawa użytkowania działki określonej w pkt. I b postanowienia, uchylenie pkt. III i zmianę pkt. VI poprzez pozostawienie go przy poniesionych kosztach, a także pkt. VIII przez obciążenie wnioskodawczyni kosztami postępowania.

Uczestnik wniósł o oddalenie apelacji wnioskodawczyni zaś wnioskodawczyni o oddalenie apelacji uczestnika.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja uczestnika podlegała odrzuceniu jako niedopuszczalna w części dotyczącej ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym. Mimo bowiem zgłoszenia przez uczestnika żądania ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym, Sąd Rejonowy nie zamieścił sentencji postanowienia rozstrzygnięcia o tym żądaniu, a tym samym w ogóle o nim nie orzekł. Sąd Okręgowy konsekwentnie prezentuje na gruncie art. 618 § 1 k.p.c. stanowisko, że brak rozstrzygnięcia w sentencji w przedmiocie żądań fakultatywnych przewidzianych w art. 567 § 1 i art. 686 w zw. z art. 688 k.p.c. uniemożliwia skuteczne złożenie apelacji w tym zakresie z uwagi na brak substratu zaskarżenia. W razie nierozstrzygnięcia w sentencji orzeczenia o całości żądania w postępowaniu o podział majątku, zainteresowanemu uczestnikowi przysługuje wniosek o uzupełnienie tego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2011 r., I CSK 138/11, OSNC 2012 r. nr 7-8 poz. 89, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 1976 r., *III CZP 12/76*, OSPiKA 1977 nr 2 poz. 26). Zatem uczestnik, który nota bene zastępowany jest w sprawie przez fachowego pełnomocnika, powinien był kwestionować brak rozstrzygnięcia wniosku o ustalenie nierównych udziałów w drodze wniosku o uzupełnienie postanowienia na podstawie art. 351 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.. Apelacja w tej części była zaś niedopuszczalna, w związku z czym orzeczono jak w pkt. I (art. 370 k.p.c. w zw. z art. 373 zd. 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.)

W pozostałej części apelacja uczestnika była bezzasadna.

Najdalej idący zarzut dotyczył dezaktualizacji operatu szacunkowego zawierającego wycenę nieruchomości przy ul. (...). Zarzut ten jest jednak nietrafny. W myśl art. 156 § 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz.U. 2014 r. poz. 518) zasadą jest, że operat szacunkowy może być wykorzystywany do celu, dla którego został sporządzony, przez okres 12 miesięcy od daty jego sporządzenia. W sprawie niniejszej brak konieczności aktualizacji wynikał z wyraźnego stanowiska biegłej zawartego w piśmie z dnia 4 listopada 2013 r. (k.703). Tę datę należy przyjąć za datę aktualizacji operatu. Kwestionowany przez skarżącego operat zatem mógł stanowić podstawę orzekania. Jeżeli zaś chodzi o nieuwzględnienie nakładów poniesionych na uczestnika na wspólną nieruchomość po ustaniu wspólności w kwocie 8040,83 zł, należy zauważyć, że kwestia ta w ogóle nie ma znaczenia dla wyniku sprawy. Z matematycznego punktu widzenia uwzględnienie nakładów dałoby identyczny rezultat jak ich pominięcie. Z opinii biegłej z dziedziny wyceny nieruchomości jasno wynika, że pominięła ona wartość tych nakładów w wycenie nieruchomości, ustalając jej wartość na 403.000 zł. Gdyby jednak uwzględnić te nakłady, to z jednej strony powiększyłyby one wartość nieruchomości, a z drugiej wnioskodawczyni byłaby zobowiązana do zwrotu ze swojej

części (tj. połowy wartości nieruchomości powiększonej o nakłady) ich połowy wartości uczestnikowi. Wzajemne rozliczenia stron nie uległyby zatem żadnej zmianie.

Uczestnik objął zakresem apelacji także pkt. I lit. e, jednak w jej uzasadnieniu nie przedstawił jakiegokolwiek argumentacji dotyczącej składnika majątku opisanego w tym punkcie, zatem Sąd Okręgowy ogranicza się do podzielenia prawidłowych ustaleń Sądu I instancji. Co do istoty, można podzielić stanowisko skarżącego o niedopuszczalności posługiwania się przez strony czy uczestników postępowania dowodami uzyskanymi z naruszeniem prawa, a więc nagrania prywatnej rozmowy. W niniejszej sprawie wykorzystanie dowodu w postaci nagrania rozmowy uczestnika z wnioskodawczynią nie przełożyło się w żaden sposób na wynik postępowania. Okoliczności ujawnione na podstawie tego dowodu, a dotyczące wzajemnych relacji małżonków i skali ich skonfliktowania wynikłaby bowiem również z szeregu dowodów osobowych oraz akt dochodzeniowych 3 Ds 21/08.

Zdaniem Sądu Okręgowego określenie przez Sąd I instancji terminu i zasad uiszczenia przez uczestnika należnej wnioskodawczyni spłaty należy uznać za prawidłowe. Wartość nieruchomości została ustalona w postępowaniu pierwszoinstancyjnym i nie została skutecznie zakwestionowana, wobec czego samą wysokość spłaty należy uznać za niepodlegającą dalszej dyskusji. Uczestnik co wypada podkreślić nie wnosił przed Sądem Rejonowym o sporządzenie nowej lub uzupełniającej wyceny. Natomiast odroczenie spłaty o rok jest rozstrzygnięciem i tak niewątpliwie korzystnym dla uczestnika. Już przecież od ustania wspólności majątkowej, a więc od co najmniej 4 lat mógł i powinien zdawać sobie sprawę z konieczności rozliczeń finansowych z byłą żoną. Wydłużenie tego okresu o kolejny rok jest w zupełności wystarczające do znalezienia źródła sfinansowania spłaty. W rachubę wchodzi wiele możliwości, a więc zarówno uzyskanie kredytu, sprzedaż nieruchomości, czy też jej wynajęcie lub dzierżawa. Powoływanie się przez uczestnika obecnie na trudności finansowe jest więc bezskuteczne. Rozłożenie płatności na raty bądź dalej idące odroczenie byłoby ewidentnie krzywdzące dla wnioskodawczyni, która przecież już od wielu lat jest pozbawiona posiadania majątku wspólnego i czerpania z niego korzyści.

Zaznaczyć należy, że propozycja uczestnika, aby wnioskodawczyni zamieszkała wraz z nim w przedmiotowej nieruchomości, nie została przez nią zaakceptowana zatem takie rozwiązanie trzeba wykluczyć. Skonfliktowanie uczestników nie pozwala też, z przyczyn szczegółowo omówionych przez Sąd I instancji, na podział fizyczny i wyodrębnienie 2 odrębnych lokali. Uczestnik nie wyraził też ostatecznie zgody na sprzedaż licytacyjną. W tej sytuacji, w świetle art. 211 i art. 212 k.c. jedynym racjonalnym sposobem wyjścia ze współwłasności jest przyznanie nieruchomości oraz majątku ruchomego uczestnikowi z obowiązkiem spłaty wnioskodawczyni.

Nie zasługuje na uwzględnienie zarzut dotyczący obciążenia uczestnika w całości kosztami opinii biegłego z zakresu wyceny nieruchomości (pkt VI) i związane z tym ponoszenie przez strony pozostałych kosztów we własnym zakresie (pkt VIII). Wnioskodawczyni nie kwestionowała wartości nieruchomości a koszty opinii biegłego zostały wygenerowane przez uczestnika. Przerzucenie jej ciężaru finansowego na uczestniczkę w połowie, jak chce tego apelujący, byłoby niesłuszne.

Z kolei apelacja wnioskodawczyni podlegała oddaleniu w całości. Nie kwestionując tego, że istotnie od wielu lat wnioskodawczyni jest pozbawiona możliwości korzystania z przedmiotowej nieruchomości i musi ponosić znaczne koszty najmu, Sąd miał na uwadze, że ostatecznie kwota należnej jej spłaty została ukształtowana na mocy orzeczenia I- instancyjnego. Ponieważ jest to kwota wysoka (ponad 200 tys.), a uczestnik nie dysponuje oszczędnościami ani majątkiem nadającym się do niezwłocznego spieniężenia, zaś szybkie uzyskanie tak wysokiego kredytu nie jest możliwe, celowe było wyznaczenie mu rocznego terminu spłaty. Nie można jednocześnie pomijać, że choć wnioskodawczyni otrzyma spłatę później, to będzie ona miała charakter jednorazowy co pozwoli jej niezwłocznie zaspokoić jej bytowe np. przez zakup mieszkania. Wreszcie, nie bez znaczenia jest, że wnioskodawczyni otrzymała w ramach podziału majątku działkę ogrodniczą wartości 1.600 zł, którą jak przyznała nie jest w ogóle zainteresowana, zatem może ją zbyć i w ten sposób, do chwili otrzymania spłaty, przynajmniej częściowo poprawić swoją sytuację finansową.

Zarzuty naruszenia prawa procesowego i materialnego, podniesione przez apelujących, okazały się zatem niewystarczające do podważenia zaskarżonego orzeczenia. Z tych

wzgl#dów obie apelacje zosta#y oddalone (art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.). O kosztach post#powania odwo#awczego orzeczo po my#li art. 520 § 1 k.p.c. O wynagrodzeniu pe#nomocnika z urz#du S#d orzek# na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy z dna 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze (t.j. Dz.U. z 2009 r. Nr 146 poz. 1188 ze zm.) w zw. z § 7 ust. 1 pkt 10 w zw. z § 6 pkt 7 i § 13 ust. 1 pkt 1 oraz § 2 ust. 3 rozporz#dzenia Ministra Sprawiedliwo#ci z dnia 28 wrze#nia 2002 r. w sprawie op#at za czynno#ci adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Pa#stwa kosztów nieop#aconej pomocy prawnej udzielonej z urz#du (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 461).